

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/58/2023
Identifikačné číslo spisu:	7812200885
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7812200885.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ R. M., E., Š. XX, a 2/ M. M., E., Š. XX, zastúpených advokátom JUDr. Vladislavom Sisákom, Košice, Skladná 14, proti žalovanému Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky, Bratislava, Tomášikova 14366/64A, zastúpenému advokátskou kanceláriou BADUCCI Legal, s.r.o., Bratislava, Mostová 2, IČO: 35 872 900, za účasti intervenienta Mesto Rožňava, Rožňava, Šafárikova 29, zastúpeného advokátkou JUDr. Martinou Vnenčákovou, Rožňava, Čučmianska dlhá 7, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 4C/18/2012, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22.septembra 2022 sp. zn. 2 Co/15/2022 33/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný a intervenient na jeho strane majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom (v poradí druhým) Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil (výrok I.) podľa § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozsudok Okresného súdu Rožňava (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 12. októbra 2021 č.k. 4C/18/2012-874 (v poradí tretí), ktorým zamietol žalobu žalobcov o náhradu škody vo výške 1.075.917,10 eura s príslušenstvom, žalovanému ako aj intervenientovi na strane žalovaného priznal proti žalobcom náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením (výrok II.).

1.1. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ustanovení § 3 ods. 1, 2, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“) a vzhľadom na vznesenú námietku premlčania tiež s použitím § 106 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Dospel k záveru, že nárok žalobcov premlčaný nie je. V dôvodoch rozhodnutia po skutkovej

stránke uviedol, že žalobcovia sa žalobou podanou na súde prvej inštancie zo dňa 31. januára 2012 od žalovaného domáhali náhrady škody v žalovanej výške aj s prísľušenstvom v podobe zákonného úroku z omeškania titulom nezákonného rozhodnutia, ktoré bolo zrušené. Žalobu odôvodnili tým, že Mesto E. ako miestne príslušný stavebný úrad dňa 02. februára 2005 vydalo povolenie č. 4328/2004-02, ktorým bola povolená stavba "Oprava budovy na X. XX v E." (ďalej aj „stavba 1“) na základe žiadosti žalobcov, pričom táto stavba stojí na pozemkoch parc. reg. CKN XXX/X, X, X v katastrálnom území E.. Mesto E. následne rozhodnutím z 30. decembra 2005 povolilo zmenu predmetnej stavby pred jej dokončením. Kolaudačným rozhodnutím mesta Rožňava zo 16. februára 2006, ktoré nadobudlo právoplatnosť 17. februára 2006 bolo povolené užívanie časti predmetnej stavby a to reštaurácie a plynovej kotolne na prízemí na pozemkoch parc. reg. CKN XXX/X a CKN XXX/X, predajne a plynovej kotolne na prízemí na pozemkoch reg. CKN XXX/X a XXX/XX v katastrálnom území E..

1.1.1. V roku 2006 na pozemku parc. reg. CKN XXX/X, ktorý susedí so stavbou 1 sa začalo so stavbou nazvanou "Penzión na M. H. X E. - prístavba" (ďalej aj „stavba 2“), pričom táto stavba bola do konca roka 2006 postavená do výšky 2,5 m, bez stavebného povolenia stavebníkmi - P. L. a E. P.. Stavebníci podali žiadosť o vydanie dodatočného stavebného povolenia k predmetnej stavbe dňa 30. decembra 2008, pričom na ústnom pojednávaní spojenom s miestnym zisťovaním žalobcovia vzniesli námietky proti tejto susednej stavbe námietky a upozornili, že uvedení stavebníci nedodrжали predpísanú odstupovú vzdialenosť. Stavebný úrad následne konanie o dodatočnom stavebnom povolení stavby 2 prerušil, žiadal stanovisko Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v E., v ktorom bolo konštatované, že realizáciou stavby 2 môže dôjsť k zhoršeniu podmienok denného osvetlenia vnútorných priestorov stavby 1, teda k zatieneniu. Následne stavebný úrad konanie o dodatočnom povolení stavby 2 zastavil. Žalobcovia dňa 02. septembra 2009 požiadali stavebný úrad o predĺženie termínu dokončenia svojej stavby 1 až do 30. októbra 2012 z dôvodu pokračujúcej realizácie susednej stavby bez stavebného povolenia, nakoľko žalobcovia sa rozhodli počkať s dokončením svojej stavby až do vyriešenia situácie so susediacou nepovolenou stavbou. Dňa 18. novembra 2009 P. L. a E. P.Ý. opätovne podali na stavebnom úrade žiadosť o dodatočné povolenie stavby 2. Bolo vykonané znalecké dokazovanie z odboru stavebníctvo za účelom svetlotechnického posúdenia celej situácie. Žalobcovia žiadali stavebný úrad o odstránenie stavby 2, čo riadne argumentačne zdôvodnili. Dňa 01. februára 2010 stavebný úrad vydal dodatočné stavebné povolenie č. XXXX/XXXX-XX-Fa k stavbe 2, proti ktorému podali žalobcovia včas odvolanie. Krajský stavebný úrad v Košiciach, ktorý o odvolaní žalobcov rozhodoval, napadnuté rozhodnutie zmenil len čiastočne a jeho zvyšnú časť potvrdil. Opätovne bol vyhotovený posudok na zistenie prekročenia najvyššej prípustnej hodnoty ekvivalentného uhla tienenia. Následne žalobcovia podali na Krajskom súde v Košiciach žalobu o preskúmanie rozhodnutia Krajského stavebného úradu. Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 21. októbra 2010 č.k. 6S/13422/2010-51 zrušil napadnuté rozhodnutie tak krajského stavebného úradu ako aj mesta Rožňava a vec vrátil krajskému stavebnému úradu na ďalšie konanie. Rozsudok sa stal právoplatným 12. januára 2011 a vykonateľným 16. januára 2011. Nepovolená stavba 2 bola kolaudačným rozhodnutím stavebného úradu v decembri 2010 skolaudovaná, t.j. je v plnej prevádzke, stavebníkom produkuje zisk a žalobcom bráni v riadnom a účelnom užívaní ich stavby, poškodzuje ich práva a oprávnené záujmy. Žalobcovia podali 01. júla 2011 na Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR návrh na predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2013 Z.z Mesto E. po zrušení rozhodnutí krajským súdom vydalo dňa 19. augusta 2011 nové rozhodnutie, ktorým bola opätovne dodatočne povolená stavba Penziónu na M. H. č. X, E. - prístavba, t.j. stavba 2. V dôsledku odvolania žalobcov krajský stavebný úrad rozhodnutie stavebného úradu Mesta E. dňa 12. januára 2012 zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. Žalobcovia dôvodili, že nemohli vplyvom rozostavanej susednej stavby bez stavebného povolenia nerušene a riadne vykonávať svoju podnikateľskú činnosť v zamýšľanej oblasti, a to poskytovaním ubytovacích a reštauračných služieb. Susediaca stavba 2 voči ich stavbe 1 je situovaná tak, že v nej prakticky absolútne znemožňuje výkon činnosti, na ktorú je určená. Žalobcom tak od začatia výstavby susediacej stavby 2 vznikla a postupne narastala škoda v podobe ušlého zisku. Jedinou možnosťou ako navrátiť súčasný stav do stavu pôvodného je nariadenie odstránenia nepovolennej stavby 2. Právoplatný rozsudok Krajského súdu č.k. 6S/13422/2010-51 zakladá splnenie podmienky uvedenej v § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.. Žalobcom podľa ich tvrdenia vznikla titulom nezákonných rozhodnutí vydaných príslušnými správnymi orgánmi na oboch stupňoch škoda v podobe

ušlého zisku v predpokladanej výške 916 280 eur. Vplyvom existencie susediacej stavby 2 naďalej pretrváva protiprávny stav, v dôsledku ktorého sú žalobcovia neoprávnene obmedzovaní vo vykonávaní svojej podnikateľskej činnosti, je znížená ich konkurencieschopnosť na trhu poskytovania týchto služieb v okolí mesta E., a to všetko ako dôsledok neprimeraného zatienenia stavbou 1, v ktorej sa nachádza penzión, reštaurácia a bar. Takýto stav nepochybne narušuje férovú hospodársku súťaž a stavebníkom stavby 2 poskytuje neoprávnenú konkurenčnú výhodu na úkor žalobcov. Tým, že príslušný stavebný úrad dodatočne svojím rozhodnutím stavbu 2 zlegalizoval, znemožnil žalobcom do budúcnosti nerušený výkon podnikateľskej činnosti, minimálne ju značne neoprávnene obmedzil, vydaním nezákonných rozhodnutí tiež došlo k znehodnoteniu stavby žalobcov.

1.2. Súd prvej inštancie žalobu žalobcov zamietol, argumentujúc tým, že stavebníci P. L. a E. P. v roku 2006 postavili bez stavebného povolenia svoju nepovolenú prístavbu do výšky 2,5 m. Prvýkrát stavebníci podali žiadosť o dodatočné stavebné povolenie 30. decembra 2008 bez potrebných dokladov, stavebný úrad vydal dňa 25. augusta 2009 rozhodnutie o zastavení konania z dôvodu nepredloženia potrebných dokladov. Stavebné konanie bolo obnovené až v roku 2010, kedy 01. februára 2010 stavebný úrad vydal dodatočné povolenie stavby. Súd prvej inštancie uviedol, že žalobcovia svoj nárok opierajú o nezákonné rozhodnutie, ale stavba na susednom pozemku bez stavebného povolenia stála najmenej dva roky predtým. Nárok na ušlý zisk si pritom žalobcovia uplatňujú už od 01. júla 2006. Žalobcovia teda nepreukázali, že od ukončenia svojej stavby neupustili v dôsledku už stojacej stavby stavebníkov p. L. a P., ale v dôsledku nezákonného rozhodnutia a nepreukázali príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a tvrdenou škodou. Prvoinštančnému súdu z dokazovania vyplynulo, že žalobcovia upustili od dostavby svojej stavby najmä kvôli konkurencii v podnikaní, čo však nemôže spôsobovať dôvodnosť nároku žalobcov voči žalovanému; poukázal pritom na známu a ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v súvislosti s inštitútom príčinnej súvislosti ako jedného zo základných predpokladov zodpovednosti za škodu (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6MCdo/16/2012, rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/129/2008, sp. zn. 3Cdo/130/2010, sp. zn. 2Cdo/292/2006, sp. zn. 6Cdo/89/2011 a sp. zn. 6MCdo/11/2010). Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že nárok na náhradu ušlého zisku bol uplatnený nesprávne a to z dôvodu, že neboli splnené predpoklady na jeho dosahovanie, žalobcovia neprevádzkovali penzión, ktorý by im generoval zisk, nemali dokonca ani postavenú stavbu, v ktorej by takýto penzión prevádzkovali. Za takýchto okolností nemožno hovoriť o skutočnom ušlom zisku. V zaužívanej rozhodovacej praxe v prípade ušlého zisku musí ísť o ujmu už nastalú a nie o ujmu, ktorý by mohla vzniknúť v budúcnosti. Nebola tiež daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím orgánov verejnej moci a domnelým ušlým ziskom, čo bolo popreté práve skutočnosťou, že žalobcovia odvádzajú svoj nárok na ušlý zisk od nezákonného rozhodnutia z roku 2010, avšak si ho uplatňujú už od roku 2006. Realizácia stavby žalobcov nebola zakázaná nezákonným rozhodnutím ale naopak, v konaní bolo preukázané, že žalobcovia dobrovoľne sami nestavali, lebo vyčkávali ako sa vyvinie susedná stavba. Zavinenie ušlého zisku, pokiaľ by k nemu aj došlo, nemožno teda pripísať žalovanému. V konaní tiež nebola preukázaná skutočnosť, že by žalobcovia skutočne aj disponovali finančnými prostriedkami na stavbu penziónu. Podľa názoru súdu prvej inštancie rozhodnutie žalobcov nezačať stavbu bolo vyvolané najmä stratou atraktivity zamýšľaného podnikateľského zámeru, keďže aj susedná stavba mala byť penziónom a s ohľadom na výhodnejšiu polohu a väčšiu dispozíciu mala lepšie predpoklady na úspech v konkurenčnom boji. Z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že rozhodnutie žalobcov nerealizovať ich podnikateľský plán sa zrodilo pred vydaním nezákonného rozhodnutia a bolo následkom počínania stavebníkov susedného penziónu p. L. a P., čo vyplýva zo samotnej výpovede žalobcov. Na základe týchto úvah mal súd prvej inštancie za to, že žalovaný vo veci náhrady škody, ktorá vznikla žalobcom výstavbou resp. dostavbou susedného penziónu, nie je pasívne legitimovaný, a teda súd žalobe nemohol vyhovieť. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 2 CSP a úspešnému žalovanému ako aj úspešnému intervenientovi na jeho strane priznal proti neúspešným žalobcom plnú náhradu trov konania.

2. Na odvolanie žalobcov rozsudkom (v poradí druhým) z 22. septembra 2022 sp. zn. 2Co/15/2022 odvolací súd potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP odvolaním napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu z 12. októbra 2021 č.k. 4C/18/2012-874. Uviedol pritom, že prvoinštančný súd vykonal dokazovanie v

dostatočnom rozsahu, náležite zistil skutkový stav a vykonané dôkazy hodnotil v súlade so zákonom a z týchto dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam na ktorých založil aj svoje rozhodnutie, zo zisteného stavu vyvodil aj správny právny záver. Podľa názoru odvolacieho súdu postupom súdu prvej inštancie v spore nedošlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces a rozsudok súdu prvej inštancie spĺňa kritériá riadneho odôvodnenia podľa § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd poukázal na odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie a na zdôraznenie jeho správnosti v bode 26. odôvodnenia uviedol, že pre vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci sa vyžaduje kumulatívne splnenie všetkých predpokladov, ktorými sú existencia nezákonného rozhodnutia, existencia škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a škodou. Zodpovednosť štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. je koncipovaná na princípe objektívnej zodpovednosti a je daná vždy, ak je daná príčinná súvislosť medzi škodou a výkonom verejnej moci v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Otázka príčinnej súvislosti nemôže byť riešená všeobecne, ale iba v konkrétnych súvislostiach. V príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci musí byť majetková ujma spôsobená tým, že toto rozhodnutie zasiahlo do priebehu deja, vedúceho k určitému zisku, a nielen tvrdené zmarenie zamýšľaného finančného zámeru. Pre existenciu príčinnej súvislosti je nevyhnutné, že už z pôsobenia prvotnej príčiny možno vyvodzovať vecnú súvislosť so vznikom škodlivého následku.

2.1. Odvolací súd v bode 27. odôvodnenia rozhodnutia ďalej uviedol, že v posudzovanom prípade bolo dokazovaním jednoznačne preukázané, že stavebníci stavby Penzión na M. H. X E. - prístavba P. L. a E. P. túto stavbu do konca roka 2006 postavili do výšky 2,5 m a to bez stavebného povolenia stavby a v stavbe pokračovali napriek prerušeniu, príp. zastaveniu konania, čo tvrdili už v žalobe samotní žalobcovia. Žalobcovia si pritom uplatňovali náhradu škody už za obdobie od 01. júla 2006, pričom stavebníci stavby 2 požiadali o dodatočné stavebné povolenie až v decembri 2008 a až 01. februára 2010 stavebný úrad vydal dodatočné stavebné povolenie (prvé nezákonné rozhodnutie stavebného úradu). Nepovolená stavba 2, spôsobovala žalobcom zatienenie ich stavby 1, preto so svojou stavbou ďalej nepokračovali s úmyslom vyčkať, ako to dopadne so stavbou 2. Nebolo to teda rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktoré im nedovolilo pokračovať v realizácii a dokončení ich stavby, keďže ešte predtým, dňa 02. septembra 2009 požiadali stavebný úrad o predĺženie termínu dokončenia svojej stavby, t.j. pred prvým rozhodnutím stavebného úradu týkajúceho sa susednej stavby 2, ktoré bolo nezákonné. Prvotnou príčinou, z ktorej možno vyvodzovať vecnú súvislosť so vznikom škodlivého následku teda nemohlo byť nezákonné rozhodnutie stavebného úradu, ale realizácia nepovolenej stavby stavebníkmi. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie uvedeným v odôvodnení napadnutého rozsudku, že žalobcovia na základe svojho dobrovoľného rozhodnutia vo svojej stavbe nepokračovali a nenaplnili svoj podnikateľský zámer a teda jednoznačne chýba príčinná súvislosť medzi vznikom škody v podobe tvrdeného ušlého zisku a nezákonnými rozhodnutiami stavebného úradu, týkajúcimi sa susednej stavby. Bolo pritom právne irelevantné, že toto rozhodnutie žalobcovia urobili (podľa ich tvrdenia) v snahe predísť ešte väčšej škode, pretože to nemá vplyv na posúdenie príčinnej súvislosti.

2.2. Odvolací súd sa ďalej v bode 28. odôvodnenia rozhodnutia vyjadril aj k ostatným odvolacím námietkam žalobcov. Konštatoval, že uplatnená náhrada škody formou ušlého zisku bola tiež súdom prvej inštancie ako nedôvodná posúdená správne, či už samotný vznik škody, ale aj časť nároku, ktorá nebola pred podaním žaloby uplatnená žiadosťou o predbežné prejednanie nároku. Odvolací súd nemal dôvod v posudzovanom prípade sa odkloniť od známej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorého rozhodnutia ušlý zisk vykladajú reštriktívne, t. j. formulujú požiadavku pravdepodobnosti blížiacej sa k istote. Za situácie, keď stavba žalobcov predstavujúca budúci penzión nebola z ich rozhodnutia ani dokončená, nemohla predstavovať reálne dosiahnuteľné okolnosti nasvedčujúce tomu, že k zamýšľanému zisku by skutočne aj došlo. Vzhľadom na zamietnutie žaloby, odvolací súd sa už námietkami žalobcov v odvolaní týkajúcimi sa výšky ušlého zisku nemal dôvod zaoberať. K predbežnému prerokovaniu uplatneného nároku (jeho absencii v časti za obdobie od 12. januára 2011 do 16. februára 2015) odvolací súd uviedol, že nárok je vopred potrebné predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného s príslušným orgánom a v zmysle § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. na súde možno uplatniť nárok len v rozsahu, ktorý bol predbežne prerokovaný. Nebolo možné súhlasiť s názorom žalobcov, že postačovalo, ak si žiadosťou o predbežné prerokovanie uplatnili základ nároku, keďže išlo o odlišné časové obdobie, ktoré si v žiadosti uplatnili (teda nejde len o výšku škody, ktorá by bola len modifikovaná - navýšená, napr. po ustálení znaleckým posudkom).

2.3. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, 2 CSP v

spojení s § 225 ods. 1 CSP. Žalobcovia neboli so svojím odvolaním úspešní, preto má úspešný žalovaný ako aj intervenient vystupujúci na jeho strane nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňovali ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Navrhli dovolaciemu súdu, aby v súlade s § 449 ods. 3 a § 453 ods. 2 CSP zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a priznal žalobcom nárok na náhradu trov dovolacieho konania, odvolacieho konania a konania na súde prvej inštancie v rozsahu 100 %, alternatívne, aby v zmysle § 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP napádaný rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vrátil vec dovolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. V rámci dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobcovia uviedli, že relevantná právna otázka posúdenia príčiny vzniku škody, riešená odvolacím súdom, sa týka posúdenia danosti príčinnej súvislosti medzi nezákonnými rozhodnutiami a vznikom škody (ušlého zisku) v majetkovej sfére dovolateľov. Hoci sa záver o danosti príčinnej súvislosti zakladá na skutkových zisteniach, je nepochybne vecou právneho posúdenia, nakoľko sa ním konštatuje existencia alebo neexistencia jedného z obligatórnych predpokladov vzniku uplatňovaného právneho nároku (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2018 sp. zn. 8Cdo/112/2017 a tiež uznesenie z 25. mája 2011 sp. zn. 5Cdo 24/2011). Žalobcovia uviedli, že v intenciách skutkových okolností prejednávanej veci sa odvolací súd (v bode 27. odôvodnenia napádaného rozsudku) zaoberal otázkou „či nezákonné rozhodnutie o dodatočnom stavebnom povolení, vydané až dňa 01. februára 2010, môže predstavovať príčinu vzniku škody, náhrady ktorej sa žalobcovia (dovolatelia) domáhajú za obdobie trvajúce už odo dňa 01. júla 2006“. Dospel pritom k záveru, že príčinou škody v tejto situácii nie je nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci (stavebného úradu), ale realizácia nepovolennej stavby 2 jej stavebníkmi a nadväzujúcim dobrovoľným rozhodnutím dovolateľov nepokračovať v dokončení a podnikateľskom využití stavby 1; stotožnil sa teda s názorom súdu prvej inštancie, ktorý v rámci riešenia rovnakej právnej otázky vychádzal z toho, že vzťah príčinnej súvislosti je vylúčený, pokiaľ žalobcovia (dovolatelia) svoj nárok odvodzujú od nezákonných rozhodnutí v situácii, kedy stavba 2 stála na susednom pozemku bez stavebného povolenia najmenej dva roky pred požiadaním jej stavebníkov o dodatočné stavebné povolenie (dňa 30. decembra 2008) a až štyri roky pred vydaním nezákonného rozhodnutia o dodatočnom stavebnom povolení stavby 2 (bod 37. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie). Podľa názoru dovolateľov odvolací súd predmetný vzťah príčinnej súvislosti posúdil výlučne v zmysle časovej a nie vecnej kauzality, čím sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorá zdôrazňuje dominantný význam a prioritu vecnej súvislosti, poukazujúc na rozhodnutia R 28/2008 (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 32/2007 z 29. marca 2007), R 137/2014 (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 MCdo 16/2012 z 30. októbra 2013) a Rc 7/1992. Žalobcovia mali za to, že správne riešenie nastolenej právnej otázky sa preto nemôže obmedziť len na formálne zohľadnenia momentu vydania nezákonného rozhodnutia, ale musí zahŕňať preskúmanie jeho vecných účinkov. Tie v prípade (nezákonného) rozhodnutia o dodatočnom povolení stavby nastávajú ex tunc, a teda pôsobia do minulosti. Preto platí, že hoci nezákonné rozhodnutia týkajúce sa stavby 2 boli (prirodzene) vydané neskôr, ako táto stavba fakticky vznikla, bolo nutné na túto stavbu nazerať tak, ako by nimi bola povolená (legalizovaná) od počiatku. Posúdenie nastolenej právnej otázky odvolacím súdom je preto potrebné korigovať tak, že pokiaľ rozhodnutie o dodatočnom povolení stavby (potvrdené funkčne nadriadeným správnym orgánom) dodatočne legalizovalo čiernu stavbu 2 ex tunc, táto sa mala považovať od počiatku za povolenú. Keďže však rozsudok správneho súdu zrušil obe spomenuté rozhodnutia a tie sa tak stali nezákonnými, rovnako nezákonná je aj nimi navodená legalizácia stavby 2. V dôsledku toho je na stavbu 2 nutné nazerať ako na nepovolenú, a to opäť od momentu, kedy sa začala jej výstavba. Aj ku dňu, od ktorého si žalobcovia uplatňujú nárok na náhradu ušlého zisku (t. j. 01. júla 2006), tak bola stavba 2 nelegálnou. Dovolatelia aj naďalej odmietali, že by dôvodom nenaplnenia ich podnikateľského zámeru, a teda vzniku ušlého zisku, bolo ich dobrovoľné rozhodnutie (nepokračovať v dokončení stavby 1) alebo akákoľvek iná príčina, ktorá nemá pôvod v protiprávnom stave vyvolanom nezákonnými rozhodnutiami verejnej moci. Navyše, žiadna takáto príčina v konaní ani nikdy nebola preukázaná.

3.2. V rámci dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobcovia k otázke posúdenia stupňa pravdepodobnosti vzniku škody vo forme ušlého zisku uviedli, že relevantná právna otázka sa týka toho „aký stupeň pravdepodobnosti vzniku škody vo forme ušlého zisku boli poškodení povinní preukázať za účelom úspešného uplatnenia nároku na jeho náhradu“. Odvolací súd v rámci riešenia nastolenej právnej otázky vyšiel z bližšie neurčenej judikatúry dovolacieho súdu, ktorá kategóriu ušlého zisku vykladá reštriktívne, pričom formuluje požiadavku vysokého stupňa pravdepodobnosti jeho dosiahnutia, a to až na úrovni blížiacей sa k istote (bod 28 napádaného rozsudku). Vec preto uzavrel tak, že stavba 1 (penzión) žalobcov, ktorá nebola dokončená a sprevádzkovaná, nepredstavovala okolnosti nasvedčujúce tomu, že zamýšľanému rozmnoženiu ich majetku by reálne došlo, preto podľa názoru dovolacieho súdu nedošlo ani ku samotnému vzniku škody vo forme ušlého zisku, ktorej náhrady sa žalobcovia (dovolatelia) domáhajú. Žalobcovia namietali, že odvolací súd neoznačil žiadne konkrétne rozhodnutie, ktoré by tvorilo ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, preto vychádzajúc z verejne dostupnej judikatúry dovolacieho súdu, ako aj z odôvodnenia rozsudku prvej inštancie, závery ktorého odvolací súd prebral, možno za takéto považovať iba dve rozhodnutia, a to uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. decembra 2009 sp. zn. 4MCdo 23/2008 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/ 195/2015, existencia ktorých nezodpovedá pojmu ustálenej rozhodovacej praxe v zmysle ČI. 2 ods. 2 CSP, resp. § 421 ods. 1 CSP. Pri absencii (ustálenej) rozhodovacej praxe dovolacieho súdu hodnotili dovolutelia vyššie popísaný prístup dovolacieho súdu k riešeniu nastolenej právnej otázky ako nesprávny. Zdôraznili, že ušlý zisk je hypotetickou kategóriou, keďže predstavuje ujmu spočívajúcu v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku protiprávnosti (nezákonných rozhodnutí) k rozmnoženiu majetkových hodnôt (očakávanému výnosu), hoci sa to, s ohľadom na pravidelný (normálny) beh vecí, dalo očakávať. Tento atribút preto logicky nemôže vylučovať nárok na kompenzáciu ušlého zisku. Požadovanie dôkazu o pravdepodobnosti dosiahnutia ušlého zisku na úrovni blížiacей sa k istote okrem toho evidentne popiera zásadu úplnej náhrady škody, ktorá sa uplatňuje (aj) v slovenskom súkromnom práve. Prístup prezentovaný pri riešení nastolenej právnej otázky odvolacím súdom je z hľadiska účelu náhrady škody neudržateľný, a preto je potrebné ho odmietnuť. V tomto smere žalobcovia poukázali na článok [HLUŠÁK, M., 2017. Glosa k rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015 (Hypotetický ušlý zisk). In *Súkromné právo*, č. 4, 2014, s. 177.] a na prístup k aplikácii kategórie ušlého zisku vo vyspelých európskych štátoch (Rakúsko, Nemecko), pričom vyslovili presvedčenie, že sumarizované zahraničné poznatky je možné a potrebné účinne presadiť aj v rámci aplikácie tuzemského práva. Podľa názoru dovolutel'ov preto správne vyriešenie nastolenej právnej otázky musí vyústiť do takého posúdenia, v rámci ktorého je ušlý zisk, ktorý im vznikol v dôsledku nezákonných rozhodnutí a náhradu ktorého si uplatňujú v tomto konaní, vnímaný ako dostatočne reálny a preukázaný.

3.2.1. Dovolutelia ďalej namietali, že k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP došlo aj tým, ako odvolací súd posúdil otázku „či boli žalobcovia (dovolutelia) povinní predbežne prerokovať časť ním uplatneného nároku, vzťahujúcu sa na obdobie trvania protiprávneho stavu od 12. januára 2011 do 16. februára 2015 v situácii, kedy si svojou žalobou zo dňa 30. januára 2012 najskôr uplatnili nárok na náhradu škody za obdobie od 01. júla 2006 do 12. januára 2011 a neskoršou úpravou žaloby ho vztiahli aj na špecifikované sporné obdobie.“ Skutočnosť, že časť uplatneného nároku dovolutel'ov za obdobie od 12. januára 2011 do 16. februára 2015 nebola osobitne predbežne prerokovaná, odvolací súd v rámci riešenia nastolenej právnej otázky posúdil ako absenciu osobitného predpokladu vzniku tejto časti nároku, ktorú v dôsledku toho považoval za neopodstatnenú (bod 29. odôvodnenia napádaného rozsudku). Právne posúdenie nastolenej právnej otázky odvolacím súdom považovali dovolutelia za nesprávne, poukazujúc na predbežné prerokovanie uplatneného nároku na náhradu škody pred podaním žaloby v súlade s § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. s Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, ako príslušným orgánom konajúcim v mene štátu. Toto predbežné prerokovanie zahŕňalo právny základ nároku na náhradu škody, ktorý zostal totožný aj po jeho následnom uplatnení na súde, pričom identita nároku zostala zachovaná aj po úprave jeho trvania dispozíciou zo strany žalobcov, ktorá sa jeho právneho dôvodu vôbec nedotkla. Z tohto pohľadu preto úpravou obdobia, za ktoré žalobcom vznikol ušlý zisk, nemá povahu vzniku nového nároku, ale ide len o úpravu jeho kvantity spôsobenú pretrvávaním toho istého protiprávneho stavu. Vzhľadom na to nezodpovedá racionálnemu účelu § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., aby sa od žalobcov vyžadovalo

osobitné predbežné prejednanie toho istého právneho nároku v prípade každej modifikácie jeho trvania, resp. výšky. Podľa ich názoru mal, v prípade správneho riešenia nastolenej právnej otázky odvolací súd vyvodiť záver, že uplatnený nárok žalobcov na náhradu škody v podobe ušlého zisku v celom rozsahu spĺňa (popri všeobecných) aj osobitný predpoklad jeho existencie v podobe predbežného prerokovania s príslušným orgánom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Dovolatelia zároveň poukázali, že odvolací súd, ktorý v rámci riešenia nastolenej právnej otázky na vec aplikoval § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., nevzal do úvahy skutočnosť, že predmetné ustanovenie bolo do textu uvedeného predpisu doplnené až s účinnosťou od 01. januára 2013 (novela zákonom č. 412/2012 Z. z.), pričom verzia predpisu účinná v čase vzniku uplatneného nároku (zákon č. 514/2003 Z. z. v znení zákona 508/2010 Z. z.) takéto, ani obdobné, ustanovenie neobsahovala.

3.3. V bode VI. dovolania „K výške škody (ušlého zisku)“ žalobcovia uviedli, že vzhľadom na to, že škodná udalosť zmarila realizáciu ich podnikateľského zámeru v jeho ranom štádiu, poskytli konajúcim súdom dôkaz o tom, že požadovaný ušlý zisk by v rozhodnom období, na relevantnom trhu a pri normálnom behu vecí boli objektívne dosiahli na úrovni hospodárskych výsledkov porovnateľných podnikateľských subjektov (Znalecký posudok č. 52 z 21. marca 2018, vypracovaný SK ACTIVE, s. r. o., znaleckou správnosť vyčíslenia ušlého zisku žalovaný prvýkrát vzniesol až vo svojom Vyjadrení z 12. februára 2021, t. j. takmer 3 roky po predložení znaleckého posudku. Žalovaný však ohľadne dôvodnosti svojich námietok neposkytol žiadny dôkaz (neuniesol dôkazné bremeno) a navyše ich formuloval neskoro s ohľadom na zásadu hospodárnosti konania (Cl. 8 CSP) a sudcovskú koncentráciu konania (§ 153 CSP).

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobcovia zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) prípustnosť dovolania v otázke vzniku škody odôvodnili písm. a) a zároveň aj písm. b) § 421 ods. 1 CSP, hoci súčasná existencia oboch týchto predpokladov prípustnosti dovolania sa bez ďalšieho z povahy veci vylučuje. Žalovaný sa plne stotožnil s výrokom ako aj s odôvodnením napadnutého rozsudku, a keďže tvrdenia žalobcov v dovolaní považoval za neopodstatnené navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov odmietol pre nesplnenie dovolacích dôvodov, resp. po prejednaní zamietol a zaviazal žalobcov zaplatiť žalovanému náhradu trov dovolacieho konania, o výške ktorých bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

4.1. Intervenient na strane žalovaného považoval napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne v celom rozsahu a dovolanie voči nemu označil za nedôvodné. Mal za to, že súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní postupoval v zmysle pokynov uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 23. septembra 2020 č. k. 2Co/121/2019-778 rešpektujúc viazanosť súdu nižšej inštancie týmto rozhodnutím a teda aj napádané rozhodnutie je vecne odôvodnené a zákonné a dovolacie dôvody žalobcov v zmysle ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP nie sú v prejednávanej veci dané. Preto navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov v zmysle § 448 CSP zamietol ako nedôvodné a priznal intervenientovi náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov treba odmietnuť.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

10. Dovolatelia podľa tohto dovolacieho dôvodu namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky posúdenia danosti príčinnej súvislosti medzi nezákonnými rozhodnutiami a vznikom škody (ušlého zisku) v majetkovej sfére dovolateľov, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to „či nezákonné rozhodnutie o dodatočnom stavebnom povolení, vydané až dňa 01. februára 2010, môže predstavovať príčinu vzniku škody, náhrady ktorej sa žalobcovia (dovolatelia) domáhajú za obdobie trvajúce už odo dňa 01. júla 2006". Odvolací súd v rámci toho dospel k záveru, že príčinou škody v tejto situácii nie je nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej moci (stavebného úradu), ale realizácia nepovolenej stavby 2 jej stavebníkmi a nadväzujúcim dobrovoľným rozhodnutím dovolateľov nepokračovať v dokončení a podnikateľskom využití stavby 1. Podľa názoru dovolateľov odvolací súd predmetný vzťah príčinnej súvislosti posúdil výlučne v zmysle časovej a nie vecnej kauzality, čím sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá zdôrazňuje dominantný význam a prioritu vecnej súvislosti, v rámci čoho dovolatelia poukázali na judikáty resp. rozhodnutia [R 28/2008 - rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2007 sp. zn. 3 Cdo 32/2007, R 137/ 2014 - uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. októbra 2013 sp. zn. 6 MCdo 16/2012) a Rc 7/1992].

11. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa teda sleduje zámer minimalizovať nežiadúce odklony rozhodnutí odvolacích súdov od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a tým prispieť k ich jednotnému rozhodovaniu.

12. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk

vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

13. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. a) resp. § 421 ods. 1 písm. b) či § 421 ods. 1 písm. c) CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2Cdo/203/2016, 3Cdo/216/2017, 4Cdo/64/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017 a 8Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

14. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázkou relevantnou podľa tohto ustanovenia môže byť len právna otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázky síce riešené súdmi v priebehu konania, avšak netvoriace základ ich rozhodnutí, nemajú relevanciu v zmysle tohto ustanovenia. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

15. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo „zjednotenia rozdielneho rozhodovania“ (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t.j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

16. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VOBdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

17. Podľa právnej vety judikátu R 28/2008 „Plnenie povinností, ktoré vyplýva z predpisu spadajúceho do oblasti verejného (daňového) práva, nemôže byť škodou v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánov štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Nedodržanie lehoty určenej v § 32 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) môže mať za následok vznik zodpovednosti podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo nesprávnym úradným postupom len vo vzťahu k takému zmenšeniu majetku účastníka katastrálneho konania, ktoré bolo priamo a nesprostredkovane spôsobené práve (iba) týmto postupom.“

17.1. Podľa právnej vety judikátu R 37/2014 „Medzi škodou vzniknutou žalobcovi zaplatením zmluvnej pokuty podľa zmluvy o budúcej zmluve o dielo uzavretej pre prípad nedodržania termínu uzavretia zmluvy (zriadenia stavby, pre ktoré sa vyžaduje rozhodnutie stavebného úradu) o dielo a nevydaním rozhodnutia stavebného úradu v zákonnej lehote nie je príčinná súvislosť, zodpovednosť žalovaného za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov preto nie je daná.“ (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 30. októbra 2013 6 MCdo 16/2012).

17.3. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky Rc 7/1992 „škodu spočívajúci v tom, že poškodený vynaložil vyššie náklady na vypůjčení osobného automobilu ve srovnání s náklady, jež by jinak

vynaložil na provoz svého automobilu, který nemohl použít v důsledku poškození, je třeba považovat za skutečnou škodu, kterou je škůdce povinen nahradit v rozsahu nutně a účelně vynaložených nákladů. Příčinná souvislost je dána tehdy, jestliže škodná událost skutečně způsobila škodu, o jejíž náhradu jde. Příčinnou souvislost nelze zaměňovat za souvislost časovou."

18. Okrem vyššie žalobcami uvedených rozhodnutí, dovolací súd konštatuje, že o otázke príčinnej súvislosti má najvyšší súd pomerne bohatú rozhodovaciu činnosť z ktorej vyplýva, že vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí ak je iba sprostredkovaný. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nevzniká, príčinou škody môže byť len tá skutočnosť, že bez nej by škodný následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedinú, stačí, ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľa na nepriaznivom následku, o ktorého odškodnenie ide, ale musí ísť o príčinu podstatnú (napr. rozhodnutia z 24. februára 2011 sp. zn. 3Cdo/313/2009, z 31. januára 2012 sp. zn. 6MCdo/11/2010, z 30. apríla 2011 sp. zn. 6Cdo/103/2011, z 20. februára 2012 sp. zn. 7Cdo/27/2011).

19. V okolnostiach danej veci v bode 26. odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolací súd konštatoval, že „otázka príčinnej súvislosti nemôže byť riešená všeobecne, alebo iba v konkrétnych súvislostiach. V príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci musí byť majetková ujma spôsobená tým, že toto rozhodnutie zasiahlo do priebehu deja, vedúceho k určitému zisku, a nielen tvrdené zmarenie zamýšľaného finančného zámeru. Pre existenciu príčinnej súvislosti je nevyhnutné, že už z pôsobenia prvotnej príčiny možno vyvodzovať vecnú súvislosť so vznikom škodlivého následku." Z uvedeného vyplýva, že sudy nižších inštancií nepostupovali pri posúdení príčinnej súvislosti vzniku škody výlučne z časovej kauzality, ale brali do úvahy aj vecnú kauzalitu, t. j. skúmanie prvotnej príčiny, z ktorej možno vyvodzovať súvislosť so vznikom škodlivého následku, avšak iba v rozsahu, v akom to skutkové okolnosti prípadu umožňujú. Dokazovaním vykonaným v konaní, a najmä zo samotnej výpovede žalobcov vyplýva, že ujma, ktorú si žalobcovia uplatňujú nastala pred vydaním nezákonných rozhodnutí, a musela byť logicky vyvolaná inou udalosťou, ako sú nezákonné rozhodnutia stavebného úradu, a to konkrétne prijatím dobrovoľného rozhodnutia žalobcov vo svojej stavbe nepokračovať a nenaplniť svoj podnikateľský zámer. Odvolací súd v bode 27. odôvodnenia rozhodnutia uviedol, že nepovolenú stavbu 2 - Penzión na M. H. X E. - pristavba realizovali stavebníci P. L. a E. P. od roku 2006. Nakoľko stavba 2 podľa žalobcov spôsobovala zatienenie ich stavby 1, so svojou stavbou ďalej nepokračovali s úmyslom vyčkať, ako to dopadne so stavbou 2. Odvolací súd uzavrel, že prvotnou príčinou, z ktorej možno vyvodzovať vecnú súvislosť so vznikom škodlivého následku teda nemohlo byť nezákonné rozhodnutie stavebného úradu, ale realizácia nepovolenej stavby stavebníkmi. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že žalobcovia na základe svojho dobrovoľného rozhodnutia vo svojej stavbe nepokračovali a nenaplnili svoj podnikateľský zámer a teda jednoznačne chýba príčinná súvislosť medzi vznikom škody v podobe ušlého zisku a nezákonnými rozhodnutiami stavebného úradu, týkajúcimi sa susednej stavby 2. Je pritom právne irelevantné, že toto rozhodnutie žalobcovia urobili (podľa ich tvrdenia) v snahe predísť ešte väčšej škode, pretože to nemá vplyv na posúdenie príčinnej súvislosti. Nezákonné rozhodnutia nemali preto ani podľa názoru dovolacieho súdu priamy dopad na právo žalobcov uskutočniť stavbu a realizovať svoj podnikateľský plán. Z uvedeného možno uzavrieť, že pri riešení nastolenej právnej otázky sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) prezentovanou vyššie uvedenými rozhodnutiami, práve naopak dôsledne z nej vychádzal. Rozhodnutia, na ktoré poukazovali dovolatelia nie sú pre skutkové odlišnosti prílehavé na preskúmanú vec.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

20. V rámci dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobcovia k otázke posúdenia stupňa pravdepodobnosti vzniku škody vo forme ušlého zisku uviedli, že relevantná právna otázka v spore sa týkala toho, „aký stupeň pravdepodobnosti vzniku škody vo forme ušlého zisku boli ako poškodení povinní preukázať za účelom úspešného uplatnenia nároku na jeho náhradu". Odvolací súd v rámci riešenia nastolenej právnej otázky vychádzal z bližšie neurčenej judikatúry dovolacieho súdu, ktorá kategóriu ušlého zisku vykladá reštriktívne, pričom formuluje požiadavku vysokého stupňa

pravdepodobnosti jeho dosiahnutia, a to až na úrovni blížiacей sa k istote (bod 28 rozsudku odvolacieho súdu). Vec preto uzavrel tak, že stavba 1 (penzión) žalobcov, ktorá nebola dokončená a sprevádzkovaná, nepredstavovala okolnosti nasvedčujúce tomu, že zamýšľanému rozmnoženiu ich majetku by reálne došlo, preto podľa nedošlo ani ku samotnému vzniku škody vo forme ušlého zisku, ktorej náhrady sa žalobcovia (dovolatelia) domáhajú. Žalobcovia namietali, že odvolací súd neoznačil žiadne konkrétne rozhodnutie, ktoré by tvorilo ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, preto vychádzajúc z verejne dostupnej judikatúry dovolacieho súdu, ako aj z odôvodnenia rozsudku prvej inštancie, závery ktorého odvolací súd prebral, možno za takéto považovať iba dve rozhodnutia, a to uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. decembra 2009 sp. zn. 4MCdo/ 23/2008 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015, existencia ktorých nezodpovedá pojmu ustálenej rozhodovacej praxe. Pri absencii (ustálenej) rozhodovacej praxe dovolacieho súdu hodnotili dovolatelia prístup odvolacieho súdu k riešeniu nastolenej právnej otázky ako nesprávny.

21. Podľa právnej vety rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2017, sp. zn. 5Cdo/195/2015 „Ušlý zisk je stratou konkrétnej, reálnej a preukázateľnej príležitosti zhodnotenia majetku, avšak len za predpokladu, že pravdepodobnosť dosiahnutia zisku u poškodeného je s ohľadom na existujúce okolnosti toho ktorého konkrétneho prípadu vysoko pravdepodobná až blížiac sa k istote." Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia okrem iného vyplýva, že „...ušlý zisk sa v súlade s konštantnou judikatúrou súdov definuje ako ujma spočívajúca v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to s ohľadom na pravidelný beh vecí dalo očakávať. Ušlý zisk sa neprejavuje zmenšením majetku poškodeného (úbytkom aktív, ako je tomu u skutočnej škody), ale stratou očakávaného prínosu. Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku, ku ktorému nedošlo práve v dôsledku konania škodcu (škodnej udalosti). Len všeobecné tvrdenie o strate podnikateľskej príležitosti alebo zmarení podnikateľského zámeru bez ďalšieho, nikdy nemôže byť základom pre vznik nároku na náhradu ušlého zisku, a to ani v prípade, ak by boli dôsledkom protiprávnej udalosti. Je tomu tak preto, že zákon č. 58/1969 Zb. nezakladá vznik nároku na náhradu škody paušálne a automaticky v každom jednotlivom prípade porušenia povinnosti zo strany orgánov štátu, ale len celkom výnimočne za predpokladu súčasného naplnenia aj ďalších predpokladov vzniku a existencie zodpovednostného vzťahu, ktorými sú existencia škody (ušlého zisku) a príčinnej súvislosti medzi škodou a protiprávnym konaním alebo opomenutím orgánov štátu. Dôkazné bremeno ohľadom naplnenia týchto podmienok vzniku zodpovednosti štátu za škodu pritom zaťažuje poškodeného. Aj existencia ušlého zisku musí byť vždy bezpečne preukázaná. V prípade ušlého zisku nie je možné preukázať jeho reálnu existenciu, ale musia byť dokazované také konkrétne skutkové okolnosti (tvrdené poškodeným), ktoré pri logickej úvahe povedú súd k záveru, že ušlý zisk by skutočne vznikol nebyť protiprávnej udalosti, t. j. dokazuje sa pravdepodobnosť dosiahnutia ušlého zisku u poškodeného v danom čase a podľa miery dokázanej pravdepodobnosti, je potom možné urobiť záver o tom, či by za daných okolností bol žalovaný ušlý zisk aj reálnym. Nepreukázanie existencie takýchto skutkových okolností, by potom mohlo viesť len k záveru, že ušlý zisk, ktorého sa žalobca v konaní domáha, je skutočne iba „fíkciou" (m.m. uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 513/2014). „Aj v prípade ušlého zisku musí ísť o ujmu už nastalú (vzniklú) a nie o ujmu, ktorá by hypoteticky mohla vzniknúť v budúcnosti"(z uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 4MCdo 23/2008). Za ušlý zisk teda nemožno považovať hypotetický ušlý zisk, ktorý nemá žiadny konkrétny preukázateľný základ....hypotetický ušlý zisk, na ktorý sa dovolateľka odvoláva, vychádzajúci len z porovnania a spriemerovania zisku dosahovaného v prípade obdobnej podnikateľskej príležitosti za obdobných podmienok u iného subjektu v príslušnom podnikateľskom odvetví, v konečnom dôsledku vylučuje existenciu príčinnej súvislosti medzi protiprávnou udalosťou a ušlým ziskom, ako základnú podmienku vzniku zodpovednosti štátu za škodu".

22. Z vyššie uvedeného vyplýva, že ušlý zisk je stratou konkrétnej, reálnej a preukázateľnej príležitosti zhodnotenia majetku, avšak len za predpokladu, že pravdepodobnosť dosiahnutia zisku u poškodeného je s ohľadom na existujúce okolnosti toho ktorého konkrétneho prípadu vysoko pravdepodobná až blížiac sa k istote (m.m. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/319/2008, 1Cdo/76/2008). Pokiaľ žalovaný nepreukáže existenciu týchto okolností a výšku ušlého zisku, ktorý mohol pri bežnom chode vecí

očakávať, nemôže byť v konaní úspešný.

22.1. V danom prípade podľa dovolacieho súdu uplatnená náhrada škody formou ušlého zisku bola súdmi nižších inštancií ako nedôvodná posúdená správne. V okolnostiach danej veci odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovia neprevádzkovali penzión, ktorý by im generoval zisk, nemali dokonca ani postavenú stavbu, v ktorej by takýto penzión prevádzkovali. Za takýchto okolností nemožno hovoriť o skutočnom ušlom zisku. V zaužívanej rozhodovacej praxi v prípade ušlého zisku musí ísť o ujmu už nastalú a nie o ujmu, ktorý by mohla vzniknúť v budúcnosti. Odvolací súd sa tak vyslovenými právnymi závermi neodklonil od rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré otázku ušlého zisku už riešili a vykladajú ju reštriktívne, t.j. formulujú požiadavku pravdepodobnosti blížiacej sa k istote (viď uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo 513/2014, 4MCdo 23/2008, 4Cdo 319/2008, 1Cdo 76/2008). Za situácie, keď stavba žalobcov predstavujúca budúci penzión nebola z ich rozhodnutia ani dokončená a skolaudovaná, nemohla predstavovať reálne dosiahnuteľné okolnosti nasvedčujúce tomu, že k zamýšľanému zisku by skutočne aj došlo. Žalobcovia v konaní nepreukázali skutočný ušlý zisk, v danom prípade ide len o hypotetický ušlý zisk. Argument žalobcov o absencii (ustálenej) rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v právnej otázke, týkajúcej sa posúdenia stupňa pravdepodobnosti vzniku škody vo forme ušlého zisku, považuje dovolací súd za nesprávny, a to vzhľadom na právne závery opakovane vyslovené vo viacerých nadväzujúcich rozhodnutiach najvyššieho súdu. Napokon dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že v konečnom dôsledku otázky dovolateľmi nastolené v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP neboli z hľadiska meritórneho posúdenia veci ani rozhodujúce, a to pri súčasnom správnom riešení otázky neexistencie príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a tvrdenou škodu v podobe ušlého zisku. Pre vznik objektívnej zodpovednosti štátu za škodu v zmysle zákona č. 514/2013 musia byť totiž súčasne splnené tri základné zákonné podmienky 1/ zrušené nezákonné rozhodnutie orgánu štátu alebo nesprávny úradný postup, 2/ existencia škody (skutočnej škody a ušlého zisku), 3/ príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím. Absencia, čo i len jedného z predpokladov vylučuje zodpovednosť štátu za vzniknutú škodu. Preto, ak v danej veci súdy nižších inštancií dospeli k záveru, že „prvotnou príčinou, z ktorej možno vyvodzovať vecnú súvislosť so vznikom škodlivého následku nemohlo byť nezákonné rozhodnutie stavebného úradu, ale realizácia nepovolenej stavby stavebníkmi je už nadbytočné zaoberať sa ďalším z predpokladov vzniku škody.

23. Žalobcovia v dovolaní taktiež namietali, že napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP aj tým, ako odvolací súd posúdil otázku „či boli žalobcovia povinní predbežne prerokovať časť nimi uplatneného nároku, vzťahujúcu sa na obdobie trvania protiprávneho stavu od 12. januára 2011 do 16. februára 2015 v situácii, kedy si svojou žalobou zo dňa 30. januára 2012 najskôr uplatnili nárok na náhradu škody za obdobie od 01. júla 2006 do 12. januára 2011 a neskoršou úpravou žaloby ho vzťahovali aj na špecifikované sporné obdobie." Právne posúdenie nastolenej právnej otázky odvolacím súdom v bode 29. odôvodnenia rozhodnutia, považovali dovolatelia za nesprávne, poukazujúc na predbežné prerokovanie uplatneného nároku na náhradu škody pred podaním žaloby v súlade s § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Mali za to, že toto predbežné prerokovanie zahŕňalo právny základ nároku na náhradu škody, ktorý zostal totožný aj po jeho následnom uplatnení na súde, pričom identita nároku zostala zachovaná aj po úprave jeho trvania dispozíciou zo strany žalobcov, ktorá sa jeho právneho dôvodu vôbec nedotkla. Z tohto pohľadu preto úpravou obdobia, za ktoré žalobcom vznikol ušlý zisk, nemá povahu vzniku nového nároku, ale ide len o úpravu jeho kvantity spôsobenú pretrvávaním toho istého protiprávneho stavu. Podľa názoru žalobcov mal, v prípade správneho riešenia nastolenej právnej otázky, odvolací súd vyvodiť záver, že uplatnený nárok žalobcov na náhradu škody v podobe ušlého zisku v celom rozsahu spĺňa (popri všeobecných) aj osobitný predpoklad jeho existencie v podobe predbežného prerokovania s príslušným orgánom podľa zákona č. 514/2003 Z. z.

24. V súvislosti s ďalšou dovolateľmi formulovanou právnou otázkou, týkajúcou sa povinnosti žalobcov predbežne prerokovať časť nimi uplatneného nároku, vzťahujúci sa aj na obdobie trvania protiprávneho stavu od 12. januára 2011 do 16. februára 2015 dovolací súd uvádza, že o jej relevantnosti pre posúdenie sporu v danej veci platí to isté, čo je uvedené v predchádzajúcom bode 22.1. Výlučne na vyriešení tejto otázky nebolo založené rozhodnutie napadnuté dovolaním, pretože súdy oboch inštancií neuznali žalobcami tvrdený právny základ uplatneného nároku na náhradu škody pre absenciu príčinnej

súvislosti s nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

25. So zreteľom na doposiaľ uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobcovia neopodstatnene namietajú, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a od právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, dovolanie žalobcov, ktorým namietali nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP preto odmietol či už podľa § 447 písm. c) CSP, a to časti, v ktorej namietali odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu resp. podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktorého dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435.

26. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 druhá veta CSP). O výške náhrady trov dovolacieho konania žalovaného a intervenienta na strane žalovaného rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.